

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Et primo, vtrum peccatum habeat causam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

Ad III. dicendum, quod una & eadem res potest diuersas consideraciones habere, quarum una est altera altior: sicut Deum esse, potest considerari vel in quantum est cognoscibile ratione humana, vel in quantum traditur reuelatione diuina, quæ est consideratio altior. & ideo quibus obiectum rationis superioris fit quiddam secundum naturam rei altissimum, tamen potest etiam reduci in quandam altio rem considerationem, & hac ratione, quod in motu subito non erat peccatum mortale, per deliberationem reducentem in altio rem considerationem fit peccatum mortale, sicut supra expositum est.*

¶ Super questionis 75. articulum primum.

In corpore 1. art. quest. 75. dubium est, quia auctor sub distinctione nota dicit quod malum hiet causam deficientem, vel agentem per accidens, an idem intelligat per utrumque, an diuersitate si idem, quomodo explanat. & similiter si diuersa, quo modo profequitur: non enim liquet.

¶ Ad hoc dicitur, quod auctor concludit illam distinctionem secundum ueritatem distinctionis. Et intendit, quod pro peccata cum causa propria mali assignatur, aut assignatur causa deficiens, aut assignatur causa per accidens: & hoc quia causam efficientem per se habere non potest. Positivam enim habere non potest negationem, aut negatiua

autem que per se est causa negationis, non sufficit ad priuationem, quia oportet aliquam causam a liam a negatione ponere impedientem oppositum habitum ut fiat priuatio. Verum quia causa deficiens & causa per accidens sunt idem subiecto, & distincte formaliter in uno se su, & sunt idem subiecto, & formaliter in alio sensu, ideo auctor simul profequitur, & omnia explanat. Ad cuius evidentiam recolere oportet, quod causa per accidens dupliciter dicitur, scilicet accidentem in causa, & accidentem in effectu: & quod uterque modus in proposito inuenitur. Voluntas namque carens directione legis, intendensque aliquod bonum commutabile, causat actum peccati per se, & inordinationem per accidens:

QVAESTIO LXXV.

De causis peccatorum in generali, in quatuor articulos diuisa.

¶ **E**INDE considerandum est de causis peccatorum.

Et primo, in generali. Secundo in speciali.

¶ **C**IRCA primum quaeruntur quatuor.

¶ **P**rimo, Vtrum peccatum habeat causam.

¶ **S**ecundo, Vtrum habeat causam interiorem.

¶ **T**ertio, Vtrum habeat causam exteriorem.

¶ **Q**uarto, Vtrum peccatum sit causa peccati.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum peccatum habeat causam.

¶ **A**D PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod peccatum non habeat causam. Peccatum enim habet rationem mali, ut dictum est; * sed malum non habet causam, ut Dion. dicit 4. cap. 7. de diuin. no. ergo peccatum non habet causam.

¶ **P**raeterea. Causa est, ad quam de necessitate sequitur aliud: sed quod est ex necessitate, non uidetur esse peccatum, eo quod omne peccatum est uoluntarium. ergo peccatum non habet causam.

¶ **P**raeterea. Si peccatum habeat causam, aut habet pro causa bonum aut malum, non autem bonum, quia bonum non facit nisi bonum. non enim potest arbor bona fructus malos facere, ut dicitur Matthaei septimo. Similiter autem nec malum potest esse causa peccati, quia malum poenae sequitur ad peccatum, malum autem culpa est idem quod peccatum. peccatum igitur non habet causam.

¶ **S**ED CONTRA. Omne quod fit, habet causam, quia ut dicitur Iob. 5. Nihil in terra sine causa fit, sed peccatum fit, est enim dictum, uel

factum, uel concupitum contra legem Dei. ergo peccatum habet causam.

¶ **R**ESPON. Dicendum, quod peccatum est quidam actus inordinatus. Ex parte igitur actus potest habere per se causam, sicut & quilibet alius actus: ex parte autem inordinationis habet causam eo modo quo negatio, uel priuatio potest habere causam. Negationis autem alicuius potest duplex causa assignari. Primo quidem defectus causae affirmationis, id est, ipsius causae, negatio est causa negationis secundum se ipsam. Ad remotionem enim causae sequitur remotio effectus; sicut obscuritatis causa est absentia solis. Alio modo causa affirmationis ad quam sequitur negatio, est per accidens causa negationis consequentis: sicut ignis causando calorem ex principali intentione, consequenter causat priuationem frigiditatis, quorum primum potest sufficere ad simplicem negationem. Sed cum inordinatio peccati, & quodlibet malum non sit simplex negatio, sed priuatio eius, quod quidem natum est, & debet habere, necessesse est quod talis inordinatio habeat causam agentem per accidens. Quod enim natum est inesse & debet, nunquam abesset nisi propter causam aliquam impedientem: & secundum hoc consequitur dici, quod malum, quod in quadam priuatione consistit, habet causam deficientem, uel agentem per accidens: omnis autem causa per accidens reducitur ad causam per se. Cum igitur peccatum ex parte inordinationis habeat causam agentem per accidens, ex parte autem actus habeat causam agentem per se, sequitur quod inordinatio peccati consequatur ex ipsa causa actu. Sic igitur uoluntas carens directione regulæ rationis & legis diuinae, intendens aliquod bonum commutabile, causat actum quidem peccati per se, sed inordinationem actus per accidens.

¶ **P**raet intentionem, prouenit enim defectus ordinis in actu ex defectu directionis in uoluntate.

¶ **A**D PRIMVM ergo dicendum, quod peccatum non solum significat ipsam priuationem boni, quæ est inordinatio; sed significat actum sub tali priuatione, quæ habet rationem mali, quod quidem qualiter habeat causam, dictum est.*

¶ **A**D II. Dicendum, quod si illa diffinitio prima secundum S. Thomam.

ita quod defectus ordinis in actu est ex defectu directionis in uoluntate, ut in littera dicitur: ubi habes primo, quod uoluntas per se causa actus, est causa per accidens ex parte effectus respectu inordinationis, dum causat actum, cui coniungitur inordinatio. Habes secundo, quod uoluntas causando actum & non dando ei ordinem illi debitum, est causa deficiens respectu inordinationis: deficit enim a dando illi debitum ordinem, cum tenetur ad hoc. Habes tertio, quod quia defectus directionis in uoluntate est causa defectus ordinis in actu & non per se, ut dictum est, nisi in ratione negationis. ergo per accidens ex parte causæ; quia est coniunctus uoluntati. Defectus igitur in uoluntate unde uoluntas est causa deficiens, est idem subiecto & formaliter causæ per accidens ex parte causæ: quia est ipsamet, & est idem subiecto tantum causæ per accidens ex parte effectus tantum: quia est idem subiecto uoluntati, & est uoluntati esse causam deficientem non dando causalitatem, sed deficientiam. Hec est doctrina auctoris & uera & manifestata in littera breuiter.

¶ **S**ed contra eam asseruntur multa a Sco. in 2. sentent. dist. 35. Verum quia ipse in uno tantum quoad propositum discordare uidetur, id cæteris omittis, assero illud. Non uult ipse, quod defectus in uoluntate sit actus per accidens accidentalitate ex parte causæ inordinati actus accipiendos defectum proprie, ita quod ex ipso. & nostra uoluntate fiat unum per accidens, sicut ex homine, & non albo: & uoluntas tantum ratione adducit, quia ante primum defectum uoluntatis esset defectus. Sed hoc facillime soluitur negando sequelam, utendo terminis ut significat: quia est status

¶ **A**D II. Dicendum, quod si illa diffinitio prima secundum S. Thomam.

¶ **S**ed contra eam asseruntur multa a Sco. in 2. sentent. dist. 35. Verum quia ipse in uno tantum quoad propositum discordare uidetur, id cæteris omittis, assero illud. Non uult ipse, quod defectus in uoluntate sit actus per accidens accidentalitate ex parte causæ inordinati actus accipiendos defectum proprie, ita quod ex ipso. & nostra uoluntate fiat unum per accidens, sicut ex homine, & non albo: & uoluntas tantum ratione adducit, quia ante primum defectum uoluntatis esset defectus. Sed hoc facillime soluitur negando sequelam, utendo terminis ut significat: quia est status

¶ **S**ed contra eam asseruntur multa a Sco. in 2. sentent. dist. 35. Verum quia ipse in uno tantum quoad propositum discordare uidetur, id cæteris omittis, assero illud. Non uult ipse, quod defectus in uoluntate sit actus per accidens accidentalitate ex parte causæ inordinati actus accipiendos defectum proprie, ita quod ex ipso. & nostra uoluntate fiat unum per accidens, sicut ex homine, & non albo: & uoluntas tantum ratione adducit, quia ante primum defectum uoluntatis esset defectus. Sed hoc facillime soluitur negando sequelam, utendo terminis ut significat: quia est status

¶ **S**ed contra eam asseruntur multa a Sco. in 2. sentent. dist. 35. Verum quia ipse in uno tantum quoad propositum discordare uidetur, id cæteris omittis, assero illud. Non uult ipse, quod defectus in uoluntate sit actus per accidens accidentalitate ex parte causæ inordinati actus accipiendos defectum proprie, ita quod ex ipso. & nostra uoluntate fiat unum per accidens, sicut ex homine, & non albo: & uoluntas tantum ratione adducit, quia ante primum defectum uoluntatis esset defectus. Sed hoc facillime soluitur negando sequelam, utendo terminis ut significat: quia est status

¶ **S**ed contra eam asseruntur multa a Sco. in 2. sentent. dist. 35. Verum quia ipse in uno tantum quoad propositum discordare uidetur, id cæteris omittis, assero illud. Non uult ipse, quod defectus in uoluntate sit actus per accidens accidentalitate ex parte causæ inordinati actus accipiendos defectum proprie, ita quod ex ipso. & nostra uoluntate fiat unum per accidens, sicut ex homine, & non albo: & uoluntas tantum ratione adducit, quia ante primum defectum uoluntatis esset defectus. Sed hoc facillime soluitur negando sequelam, utendo terminis ut significat: quia est status

¶ **S**ed contra eam asseruntur multa a Sco. in 2. sentent. dist. 35. Verum quia ipse in uno tantum quoad propositum discordare uidetur, id cæteris omittis, assero illud. Non uult ipse, quod defectus in uoluntate sit actus per accidens accidentalitate ex parte causæ inordinati actus accipiendos defectum proprie, ita quod ex ipso. & nostra uoluntate fiat unum per accidens, sicut ex homine, & non albo: & uoluntas tantum ratione adducit, quia ante primum defectum uoluntatis esset defectus. Sed hoc facillime soluitur negando sequelam, utendo terminis ut significat: quia est status

¶ **S**ed contra eam asseruntur multa a Sco. in 2. sentent. dist. 35. Verum quia ipse in uno tantum quoad propositum discordare uidetur, id cæteris omittis, assero illud. Non uult ipse, quod defectus in uoluntate sit actus per accidens accidentalitate ex parte causæ inordinati actus accipiendos defectum proprie, ita quod ex ipso. & nostra uoluntate fiat unum per accidens, sicut ex homine, & non albo: & uoluntas tantum ratione adducit, quia ante primum defectum uoluntatis esset defectus. Sed hoc facillime soluitur negando sequelam, utendo terminis ut significat: quia est status

D. 87

In corp. art.

X 4 in

in defectu regulae preueniente secundum se rationem mali tamen culpe, quam poena: ut in responsione ad tertium in litera dicitur. Vtendo autem terminis ad bonum sensum. i. ante primum defectum, in actu peccati esset defectus. patet responsio, quod non inuenitur antea primum defectum, dari defectum absque ratione mali culpe & poene.

Tex. 5. in 3

In corp. ar.

¶ Super Quaestiones septuagesimas quintas articulum secundum.

IN articulo eiusdem 75. quaest. collige causas interiores peccati, distinguendo eas ex parte peccantis & obiecti, & intruere causas ex parte peccantis quatuor: duas proximas, rationem & uoluntatem, inter quas uoluntas est proximior: & duas remotas, sensum & eius appetitum, inter quas sensus est remotior: ex parte uero obiecti unam iuxta unitatem copleti obiecti, plura tamen complectentis respondentia praedictis potentis: ita tamen quod tres peccantis potentiae, scilicet sensus, appetitus sensitivus, & ratio sunt uelut preparantes & facientes obiectum peccati bonum; scilicet appetens, dissonans rationi: uoluntas autem est perficiens ipsum peccatum. propter quod illae concurrunt ad peccatum ex parte obiecti, uoluntas ex parte subiecti. Illae causant peccatum quo ad specificationem actus; uoluntas quo ad exercitium: propterea simul in litera traduntur cause praedictae unitate in obiecto, ut in litera clare patet. Et fecit hoc author, ut haberes resolutionem peccati usque ad primam causam. Appetibile est enim mouens non motum, ut patet in tertio de anima. Cuius autem audi sensum apparentem in obiecto spectare ad sensum & eius appetitum, intellige non semper, sed quando sensus, & appetitus sensitivus

Infr. artic. 3. corp.

Li. 2. cap. 4. & 30. & lib. 4. cap. 21.

Lib. de duabus animabus cap. 10. & 11. tom. 6. Et 1. retrac. cap. 9. tom. 7. Et lib. 3. de lib. arb. cap. 27. Art. praec.

nitio causa, uniuersaliter debeat verificari, oportet ut intelligatur de causal sufficienti, & non impedita. Contingit enim aliquid esse causam sufficientem alterius; & tamen non esse necessitate sequitur effectus propter aliquod impedimentum superueniens: alioquin sequeretur quod omnia ex necessitate contingerent, ut patet in 6. Meta. Sic igitur etiam peccatum habeat causam, non tamen sequitur, quod sit necessaria: quia effectus potest impediri.

AD TERTIUM dicendum, quod sicut dictum est, uoluntas sine adhibitione regulae rationis, uel legis diuinae, est causa peccati. Hoc autem quod est non adhibere regulam rationis, uel legis diuinae; secundum se non habet rationem mali, nec poene nec culpae; antequam applicetur ad actum. unde secundum hoc peccati primi non est causa malum, sed bonum aliquod cum absentia alicuius alterius boni.

ARTICVLVS II.

¶ Vtrum peccatum habeat causam interiozem.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur, quod peccatum non habeat causam interiozem. Id enim quod est interius alicui rei, semper ad est ei. si igitur peccatum habeat causam interiozem, semper homo peccaret, cum posita causa ponatur effectus.

¶ 2. Prat. Idem non est causa sui ipsius; sed interiores motus hominis sunt peccatum. ergo non sunt causa peccati.

¶ 3. Prat. Quicquid est intra hominem, aut est naturale, aut uoluntarium: sed id quod est naturale, non potest esse peccati causa, quia peccatum est contra naturam, ut dicit Damasc. quod autem est uoluntarium, si sit inordinatum, iam est peccatum. non ergo aliquid intrinsecum potest esse causa primi peccati.

SED CONTRA est, quod Aug. dicit, quod uoluntas est causa peccati.

RESPON. Dicendum, quod sicut iam dictum est, per se causam peccati oportet accipere ex parte ipsius actus: actus autem humani potest accipi causa interior & mediata, & immediata. Immediata quidem causa humani actus est ratio & uoluntas, secundum quam homo est liber arbitrio: causa autem remota est apprehensio sensitiue partis, & etiam appetitus sensitivus. Sicut. n. ex iudicio rationis uoluntas mouetur ad aliquid secundum

rationem: ita etiam ex apprehensione sensitiuis, appetitus sensitivus in aliquid inclinatur; quae quidem inclinatio interdum trahit uoluntatem & rationem, sicut in irascibilitate. Sic igitur duplex causa peccati interior potest assignari, una proxima ex parte rationis & uoluntatis, alia uero remota ex parte imaginationis, uel appetitus sensitivi. Sed quia supra dictum est, quod causa peccati est aliquod bonum apparentis motiui, scilicet regulae rationis, uel legis diuinae, ipsum motiuum, quod est appetitus bonum, pertinet ad apprehensionem sensus & appetitum: ipsa autem absentia debita regulae pertinet ad rationem, quae nata est huiusmodi regulam considerare: sed ipsa perfectio uoluntarij actus peccati pertinet ad uoluntatem, ita quod ipse uoluntatis actus promissis suppositis, iam est quoddam peccatum.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod id quod est intrinsecum, sicut potentia naturalis, semper inest: id autem quod est intrinsecum, sicut actus interior appetitiue, non semper inest. Ipsa autem potentia uoluntatis est causa peccati in potentia, sed reduciitur in actum per motus praecedentes, & sensitiue partis primo, & rationis consequenter. Ex enim quod aliquid proponitur ut appetibile secundum sensum, & appetitus sensitivus inclinatur illud, ratio interdum cessat a consideratione regulae debite, & sic uoluntas producit actum peccati. Quia igitur motus praecedentes non semper sunt in actu, neque peccatum semper est in actu.

AD SECUNDUM dicendum, quod non omnes motus interiores sunt de substantia peccati, quod constat principaliter in actu uoluntatis: sed quidam praecedunt, & quidam consequuntur ipsum peccatum.

AD TERTIUM dicendum, quod illud quod est causa peccati, sicut potentia producens actus, est naturale: motus etiam sensitiue partis, ex quo sequitur peccatum, interdum est naturalis, sicut cum propter appetitum cibi aliquis peccat, sed efficitur peccatum innaturale ex hoc ipso, quod deficit regula naturalis, quam homo secundum naturam suam debet attendere.

ARTICVLVS III.

¶ Vtrum peccatum habeat causam exteriorem.

AD TERTIUM sic proceditur. Vbi, quod peccatum non habeat causam exteriorem. Peccatum. n. est actus uoluntarij; uoluntaria autem sunt eorum quae sunt in nobis, & ita non habent exteriorem causam. ergo peccatum non habet exteriorem causam.

¶ 2. Prat. Sicut natura est principium interius, ita etiam uoluntas: sed peccatum in rebus naturalibus nunquam accidit, nisi ex

causant peccatum. Potest tamen huiusmodi apparetis, colligens legi, rationis, & Dei, mouere ad peccatum, & peccatum, quae concurrens apparetis secundum sensitiuam partem, uel tunc de infidelitate. In responsione ad primum cum legitur quod uoluntas trahitur ad actum praecedentes actus, intellige ex parte actus. Nam ad eorum actus a se ipsa trahitur in actum, ut patet in dicto, & patet sententia tamen obiecti obiectiue mouens, ita quod necesse est, si potest uoluntatem re in actum, tunc currat obiectum, appere in litera concluditur, quod praecedentes motus, q. se tenet ex parte obiecti, non sunt in actu, peccatum semper est in actu.

art. 6. & ar. 4. par. 1.

¶ Super quaestiones septuagesimas quintas articulum tertium.

IN articulo eiusdem quaest. nis occurrunt legendum, quod colligens causas peccati, & ex parte actus nullam, quia ille Deus hinc trahit. ex parte actus duas rationes, scilicet per se actus, & per se actus sensibilius de uoluntate.